

Handläggare
Yassine Kazi-Tani
Telefon: 08-508 27 858

Till
Idrottsnämnden
2017-04-25

Miljöövervakning av biologisk mångfald och relaterade ekosystemtjänster

Svar på remiss från miljöförvaltningen om miljöövervakning av biologisk mångfald och relaterade ekosystemtjänster

Förvaltningens förslag till beslut

Som svar på remissen hänvisar idrottsnämnden till förvaltningens tjänsteutlåtande.

Marina Högländ
Förvaltningschef

Kerstin Ruthström
Avdelningschef

Sammanfattning

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har lagt fram ett program för miljöövervakning av biologisk mångfald och relaterade ekosystemtjänster, i enlighet med bilagan.

Idrottsförvaltningen anser att strategin är bra och viktig för stadens gröna utveckling. Förvaltningen betraktar det föreslagna programmet som ett viktigt verktyg för kunskapsinsamling i form av inventeringar, åtgärder och analyser som stärker den biologiska mångfalden och ekosystemet. Planen har ett strukturerat upplägg som omfattar de viktigaste områdena (landskap, biotoper, arter, ekosystemtjänster samt uppföljning av skötsel och åtgärder) med tydliga mål i form av prioriterade och tydliga insatser för varje område.

Utöver de planerade insatserna föreslår idrottsförvaltningen förbättrade spridningsvägar för djur, ökad övervakning vid stränderna samt förbättrad information till medborgarna. Detta för att skapa ett ökat biologiskt intresse för att komplettera arbetet med att åstadkomma en biologisk mångfald i staden.

Remissen

När staden växer behövs ökad kunskap om tillstånd och förändringar i Stockholms natur, för att kunna sätta in rätt åtgärder vid lämpliga tidpunkter och på rätt platser. En fortlöpande övervakning av naturmiljön möjliggör aktuella kunskapsunderlag och därmed bättre möjligheter att uppnå stadens mål.

Miljö- och hälsoskydds nämnden bedriver miljöövervakning på tillståndet i luft, mark och vatten samt inventering av den biologiska mångfalden och miljöns inverkan på människors hälsa. Nämnden ska bidra med expertkunskap och strategiska underlag i stadsbyggnadsprocessen.

Ärendets beredning

Program för miljöövervakning av biologisk mångfald och relaterade ekosystemtjänster (dnr 20 16-16202) har remitterats till idrottsnämnden, trafiknämnden, stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden, Stockholm Vatten AB, stadsledningskontoret och samtliga stadsdelsnämnder.

Ärendet har beretts av utvecklingsavdelningen i samarbete med driftavdelningen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Idrottsförvaltningen konstaterar att det är ett bra och ambitiöst förslag till program. Det görs mycket i staden för kunskapsinhämtning via inventeringar och analyser kopplade till biologisk mångfald. Inom staden finns en stor kunskapsbank som grund för uppföljningar och miljöövervakning men även för åtgärder som behövs för att stärka den biologiska mångfalden.

Det är bra att kunna se olika skötselzoner och skötselinsatser via till exempel dpMap¹ men också att de kan ses via internet så allmänhet och föreningsliv på sikt kan bli involverade och bidra med exempelvis volontäruppgifter och rapporter.

Att förbättra spridningsvägar för djur

Att se över spridningsmöjligheterna för djur i stadsnära miljö och att förbättra dessa anser idrottsförvaltningen vara en prioriterad fråga att lösa i ett program för biologisk mångfald.

De kartor som tagits fram över exempelvis habitatnätverk visar var åtgärder ska sättas in för att gynna djurens spridningsmöjligheter. Ett exempel är Örbyleden som skär av slutet på Hanvedenkilen,

vilken är en av Stockholms ”gröna kilar”. En faunapassage förbi den leden skulle förbättra spridningsmöjligheten avsevärt. Sådana åtgärder kan vara avgörande för att djur ska kunna nå de naturområden som finns längre in mot staden.

I hela Stockholms stad bör man se över de fiskvägar som har vandringshinder. Både i Skanstull och vid nya slussen ska fiskarter utan svårighet kunna ta sig mellan söt- och bräckvatten. I Nackaån ligger en kulturhistoriskt viktig damm som innebär ett så kallat definitivt vandringshinder för fisk. Här ser förvaltningen gärna att man genom en kompromisslösning möjliggör fri vandring i ån. Sickla trappan fungerar bra men vid fjolårets lågvatten räckte inte det första steget och ytterligare ett behöver komma på plats för att säkerställa fiskens framkomlighet.

Staden behöver få en samsyn kring hinder som samhället orsakat för djuren. Det finns många åtgärder att göra och frågor att ta med redan på planeringsstadiet i olika byggprojekt. För groddjuren kan en hög trottoarkant utgöra ett oöverstigligt vandringshinder medan en avfasad trottoar ger fria vandringsvägar. För att vissa fågelarter ska ges möjlighet att förflytta sig i staden krävs en viss täthet av grönområden med träd. På vissa platser kan en väg vara det enda hindret för djur att nå andra större områden av natur.

Idrottsförvaltningen önskar att sådana platser lokaliseras och att rimliga åtgärder görs för att gynna spridningsvägarna för djur. I dessa frågor bör samverkan med grannkommunerna etableras.

En annan åtgärd som både förstärker spridningsvägar och ökar andelen viktig biotop är att ta fram de vattendrag och diken som fortfarande finns nedgrävda i kulvert. I Kräppladalen finns Kräppladiket som långa sträckor är nergrävd i en kulvert, trots att det i övrigt är naturmark. Lokalisera sådana kulvertar och gör dem till naturliga och slingrande vattendrag med lämpligt bottenstrat. Ett sådant vattendrag berikar den biologiska mångfalden och ökar det rekreativa värdet för området.

Övervakning vid stadens stränder.

Provfiske i Mälaren i Stockholm visar att reproduktionen inte är tillfredsställande, speciellt för så kallad cyprinider/karpfiskar. Det som saknas är ofta lekbiotoper med grunt varmt vatten där vattenväxter eller annat substrat finns. Stadens knäckepilar ger gös och abborre substrat för att fästa sin rom på vid lek. Knäckepilar tappar grenar som blir naturliga risvasar utmed stränderna och pilens rotskott är också ett bra substrat. Knäckepilarna kan alltså vara mycket viktiga för stadens fiskbestånd i Mälaren.

Idrottsförvaltningen föreslår därför att det genomförs en kartering och övervakning av knäckepilar.

Vidare föreslås att staden undersöker vilka åtgärder som kan göras för att gynna fiskens lek i Mälaren. Det bör undersökas om till exempel substrat kan fästas utmed kajkanter eller under bryggor. Det bör vidare undersökas om yttersidor på de kassuner där tågspåren går på botten kan kläs med lämpligt substrat för att gynna kräftor och andra bottenlevande djur. Kassuner är konstruerade tunnlar som ligger på botten av Riddarfjärden där tågspåren går. Tunnlarna blir som ett uppbyggt rev på botten.

Åtgärder för att öka biologiskt intresse och andelen biotoper
Idrottsförvaltningen har anlagt flera groddjursdammar och det är både viktigt och tacksamt att göra habitatförbättrande insatser av det slaget. Punktinsatser för att erbjuda exempelvis bon eller äggläggingsplatser kan göras för andra djurgrupper och vi föreslår att försök att entusiasmera trädgårdstomtägarna i staden. En groddamm på en tomt berikar också den biologiska mångfalden och gynnar habitatnätverket. Med så kallade fjärilsrestauranger, solitärbibon, bisamhällen, fågel- och fladdermusholkar kan en intresserad tomtägare bidra mycket.

Staden bör göra mer för att stimulera detta, exempelvis genom att ge tips, stödja föreningslivet, kanske samarbeta med en butik och att ta fram exempelvis ”Stockholmsholken, Stockholmsholken” med mera. Staden kan visa sina tips på lämplig ”multibiologisk” plats vid någon groddamm som kompletteras med holkar, fjärilsrestaurang och annat, kanske i samarbete med Skansen eller Naturhistoriska Riksmuseet.

Svamp- och bärskogar

För friluftslivet är det viktigt att staden kan behålla de gammelskogar som fortfarande finns kvar. Det är en upplevelse att i en stad ändå kunna få en glimt av en riktig urskog där bär och svamp kan plockas. Frågan om att öka tillgängligheten med exempelvis spår och belysning ska avvägas så att den genuina skogskänslan ändå finns kvar.

Andra skötselåtgärder att utreda

- Groddammarna kan behöva ett årligt besök för översyn och viss skötsel vart femte år, det handlar då främst om att rotrycka kaveldun för att bibehålla en öppen vattenspegel. 2007 byggde idrottsförvaltningen risvasar i många av stadens sjöar.

- Vid flera av stadens friluftsområden och framför allt sjöar, exempelvis Ågesta, Kasby, Ältasjön och Magelungen är bullerstörningen från vägar så pass hög att en hel del av naturupplevelsen går förlorad och det är troligt att även djuren påverkas. Bullerskyddsvallar och så kallad tyst asfalt kan förbättra situationen avsevärt. Platser som orsakar stor bullerstörning till naturmark och för stadens sjöar bör lokaliseras och åtgärdas.
 - Vid motionsspår och på andra ytor där återkommande slyröjning görs vore det bra att utveckla metoden så att slystubbar undviks.
 - De kompensationsåtgärder som kan bekostas via medel från byggnationer ska kunna användas för att förbättra djurens spridningsvägar på ett större område än rent lokalt. Vid byggnationer vore det bra om exempelvis boplatser för fåglar och groddjur kan anläggas i konstruktionen. En slät betongvägg kanske kan göras med en nisch där fåglar kan få en nattplats och fladdermöss en viloplats. Övervintringsplatser för groddjur kan anläggas vid husgrunder och under hårdgjorda ytor.
-